

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 8 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 10.

V Ljubljani, 15. maja 1885. l.

XXV. leto.

Dvojna naloga ljudske šole.

(Spisal A. L.)

Ljudska šola, katera se užé precej časa izobrazuje in popolnuje, ni še nikakor dospela na vrhunec svoje dovršenosti, kajti mnogo vzrokov je, da hitreje ne napreduje v svetovnej oliki. Da si je sicer 19. vek v tej stroki velikansk korak storil, vender se tudi njemu podstavljajo vsakojake ovire. Učiteljeva dolžnost je tedaj, da se vsestransko trudi in dela v povzdigo svojega vzvišenega stana. Spominjamo se iz pedagogijske zgodovine, kako se je ljudski šoli godilo pred dvema ali tri sto leti.

Mlajši tovariši se gotovo še dobro spominjajo onih stavkov iz pedagogijske zgodovine, ki slikajo žalostno stanje naših prvoboriteljev in pradedov v učiteljskem stanu pred dvemi, tremi stoletji. In kar ti le iz zgodovine vedo, to so nekateri naši stareji tovariši morali morda še po več let trpeti. Ni še dolgo časa od tega, ko je naše ljudsko šolstvo še spalo nekako spanje pravičnega; bilo je še nerazvito, nepopolno in nepoznano in zane-marjeno, ter je životarilo po milosti posameznih občin. Vsestransko razvijajoča omika spoznala je, da se mora na korist ljudstva ter občnega obstanka stara šola predrugačiti in po novih potrebah uravnati. Toda, koliko se je ljudsko šolstvo do tadanje dôle zane-marjalo, koliko nedostatnosti se je pri tem tudi trpelo! Ni bilo drugače mogoče, da se je na tak način vse ljudsko šolstvo na nekako preidealén naén preosnovalo, ter postavilo na omahljive in nezanesljive podstave.

V tej preosnovalni in popravni dôle nahaja se še zdaj naše ljudsko šolstvo. Omika in nje organi trudijo se, da bi ono na kolikor mogoče visoko stopinjo dovršenosti povzdignili, le škoda, da se v svojem delovanji prenaaglujejo. V istini, ljudsko šolstvo mora se na občni blagor povzdigniti, mora svoje delo tako izvršiti, kakor ga zdanja in prihodnja dôle zahtevati, a ono more to le polagoma izvrševati.

K temu vkupnemu delovanju smo poklicani mi učitelji, da nevtrudeno delamo na prouspeh ljudskega šolstva in na vzvišanje našega važnega poklica.

Najprvo pri tem vkupnem delovanji pa je, da spoznavamo imenitnost, potrebo in korist svojega poklica; le na tej podlogi moremo ceniti svoj stan. Ako tedaj vemo in hočemo, kaj moramo storiti, nas tudi veseli, da radi delamo; in ravno veselje in ljubezen do uspešnega delovanja mora biti prvi smoter učiteljevega življenja. Delovanje učiteljskega stanu se ne ceni po trudu ali malomarnosti posameznika, ampak delo pol stoletja odločuje pomen, povzdigo, korist ljudskega šolstva. V zatonu svojega bivanja zemeljskega spoznali bodemo posebno zdanji mlajši tovariši, ali smo razumeli svojo nalogo, in ali smo jo prav

izvrševali, ali ne. Ker pa je naš poklic prevelikega pomena in enake prihodnosti, ker smo v zdanji preosnovi največ ljudski učitelji odločilni, ali se bode šola povoljno, brez ovirajočih zaprek, brez ovinkov, enakomerno in lehkotno gojila, zato je sveta naša naloga, da storimo vse, kar jej utegne koristiti, jo pred svetom povišati in jej more pridobiti pravo mesto.

K tej strokovnjaški izomiki svojega poklica pridružiti se mora neumorno, pridno izpolnovanje vseh učiteljevih dolžnosti. Ne samo natančno opravilo v posameznih urah mej šolskim letom zadostuje, ampak tudi zunaj šolskih sten bodimo pravi ljudski učitelji. Neodrašenemu kakor odrašenemu svetu moramo svetiti z lepim vzgledom; s pridobljeno omiko moramo narod poučevati, na polji kmetijstva, v šolskih vrteh posnemajoč vzgled kazati in na tak način polagoma mej narodom zavzemati prostor, ki nam je odkazan v povestnici, ki ga nam zdanjost ponuja in prihodnost zagotavlja. Z duhovenskim stanom vzporedno v soglasji mej sebojnim nam je naše delo odkazano; z drugimi uradniškimi stanovi nimamo sličnega, in se tudi po teh kaj ravnati ne smemo.

Merodajno za nas mlajše učitelje bodi nam vedno geslo pred očmi: Naše ljudsko šolstvo je zdaj v preosnovalni dōbi; omika mnogo od njega zahteva, pri tem delovanji je, ali bode in kako bode napredovalo. Vsekakor mu je slikovita bodočnost zagotovljena, če bodo njegovi izvršitelji, ljudski učitelji, prav razumeti in enako izpolnovati hoteli dolžnosti svojega poklica. Ker se tedaj na eni strani boj bje za idealen prepotreben zboljšek našega stanu, na drugi strani pak si s tem tudi materialno stanje takó osigurimo, kakor ga zahteva vrednost našega poklica, zato bodimo v izpolnovanji svojih dolžnosti vestni in vztrajni. To je namreč dvojna naloga zdanje ljudske šole.

Knjiga Slovénka

v
XIX. veku.

Franec Serafin Metelko (1789 — 1860) je po slovstvenem dejanji in nehanji opisan v Jezičniku IX—XI l. 1871—3 str. 1—145 po znamenitih besedah Slomšekovih: „Tihemu potoku podoben, ki lepe senožeči in ravne polja rosi, je delal Metelko do svoje sive starosti kakti naš drugi Dobrovski. Bil je Metelko ves Slovenec, in pa Dolenec. Bodi mu slava!“ (Drobtinc. 1862.)

Janez Pavel Ješenak (Jeschenagg) r. v Slovenjem Gradcu 25. jun. 1755, latinske in modroslovne šole obiskoval v Nemškem Gradcu, bogoslovne v Ljubljani, mašnik l. 1782, kaplan v Gornjem Gradu, na Vranskem, župnik v Ulinju, začasno dekan v Kozjem, korar v Novomestu na Kranjskem, l. 1803 stolni prošt in škofovski namestnik v Š. Andražu, kjer je u. 19. sept. 1827. Deloval je veliko za narodno omiko, in posebno o tem, da Lavantinska škofija dobí več domače duhovščine. V ta namen si je dokaj prizadel, da so v Celju napravile se latinske šole, katerim je naposled volil tudi vse svoje knjige. Iskreno ga je opisal Slomšek v Drobt. 1848 str. 92—102 (Gl. Macun Slov. Štaj. str. 66), kjer pravi:

„Vučili so otroke keršanskiga nauka, ino so v pomoč podučjenja a) mali Katehizem poslovenili, ki ga še zdaj po domačih šolah imamo. Vadili so bogaboječe farmane b) svetih cerkvenih pesm. Ena tih se še zdaj per povzdigovanji v naših cerkvah poje: Zdaj bomo videli Boga resničniga itd. — Pa ne le za dušno hrano so skerbili svojim otrokam dober oče, tudi za časno srečo so jim dajali dobre svete. Imeli so